

توسعه پایدار جاده ها در تعامل با محیط زیست

شیرین محمودی^۱، صیاد شیخی ئیلانلو^۲، محمدرضا درگزی^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی محیط زیست، دانشگاه یزد،

shirin.gardian@gmail.com

۲- دانش آموخته کارشناسی ارشد محیط زیست، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان،

sayyad.shaykhi@yahoo.com

۳- دانش آموخته کارشناسی ارشد دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز

Mohamadreza_daregazi@yahoo.com

چکیده

رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی اجتناب ناپذیر بوده و هر کشوری به خصوص کشورهای در حال توسعه با روند روبه رشدی در حال توسعه می‌باشند. با توجه به اینکه محیط زیست و حفاظت از آن برای نسل حاضر و نسل آینده امری بدیهی می‌باشد، لذا مفهوم توسعه پایدار به عنوان راهی برای توسعه و حفظ محیط زیست در نظر گرفته شد. یکی از اصلی‌ترین شاخصه‌های توسعه، توسعه جاده ها می‌باشد که شبکه حمل نقل ملی و بین المللی را به وجود می‌آورد. برای توسعه جاده باید قابلیت‌های اراضی که جاده از آن عبور می‌نماید و همچنین سیمای اکولوژی سرزمین را برای شبکه‌های جاده‌ای در نظر گرفت. در حال حاضر عدم مطالعات دقیق و کارشناسی توسعه جاده‌ها در کشورمان باعث از بین رفتن محیط زیست و اکوسیستم‌های طبیعی گردیده است. و بسیاری از مناطق حفاظت شده به دلیل توسعه ناپایدار بخشی از تمامیت ارضی را از دست داده و فون و فلور آن‌ها آسیب جدی دیده است. آلودگی‌های توسعه جاده، تکه تکه شدن زیستگاه‌های حیات وحش، عدم گذرگاه‌های ارتباطی مناسب برای حیات وحش بین زیستگاه‌های دو طرف جاده‌ها و تخریب سیمای سرزمین منطقه از جمله این مشکلات می‌باشند. امروزه در کشورهای پیشرفته، حفظ محیط‌زیست، بخشی عمده از برنامه‌ریزی برای ساخت و نگهداری جاده‌ها را تشکیل می‌دهد. در این کشورها سعی بر آن است تا از اثرات منفی حمل و نقل جاده‌ای بر منظر محیط، سروصدا، کیفیت هوا و محیط زندگی وحش پیشگیری کنند. لذا کشورهای در حال توسعه مانند کشور ایران نیز باید این مسأله را مد نظر قرار دهند. لذا آلودگی هوا، آلودگی صوتی و تخریب زیستگاه حیات وحش باید در توسعه جاده مد نظر قرار گیرند و متخصصان امر برای رفع این مشکلات در ارتباط با توسعه جاده اقدام نمایند.

کلمات کلیدی: توسعه پایدار، جاده، محیط زیست، اکوسیستم، حفاظت

مقدمه

روند رشد و توسعه اقتصادی-اجتماعی در جامعه جهانی به ویژه کشور ایران، که دارای عرصه‌های غنی از نظر اکولوژی است منجر به تداخل اعمال خاص توسعه‌ای مانند جاده‌سازی با عرصه‌های بکر و بی‌نظیر زیست محیطی خواهد گردید. رشد و توسعه اقتصادی - اجتماعی اجتناب ناپذیر است. اما توجه به اصل توسعه پایدار و در خور حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی باید همواره مد نظر قرار گیرد. احداث هر جاده در هر جای کشور بدون شک اثرات زیست محیطی خود را بدنبال خواهد داشت اما آنچه که در این میان اهمیت دارد، این است که جاده‌ها باید طوری احداث شوند که منجر به کمترین تخریب و آسیب به محیط زیست شوند.

راه‌ها از عناصر مهم زندگی نوین به شمار می‌آیند و زمینه‌های رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی را فراهم می‌سازند. تقاضا برای احداث راه‌ها و جاده‌ها در پی افزایش تقاضا برای جابه جایی مردم؛ تولیدات کشاورزی و جانوران را با مشکلاتی مواجه می‌سازد. به عنوان نمونه صدای رعد و برق در اوایل فصل تابستان بیانگر فراهم شدن شرایط زیستی مناسب (رطوبت و درجه حرارت مساعد) برای زادآوری گونه‌ای از وزغ‌ها می‌باشد، وزغ‌ها با شنیدن این صدا، به منظور تخم ریزی از لانه‌های خود خارج می‌شوند، در شرایط مناسب لارو آن‌ها به دنیا آمده و مراحل دگر دیسی را طی می‌کند. متأسفانه در اثر تردد وسایل نقلیه ممکن است وزغ‌ها صدای رعد آسای وسایل نقلیه را با صدای رعد و برق اشتباه گرفته و در دوره زمانی که فاقد شرایط لازم برای زاد و ولد این گونه جانوری است از لانه‌های خود خارج شوند که مسلماً این امر آسیب‌های فراوانی را به جمعیت این گونه وارد خواهد ساخت (Brattstom et al, 1983; Clark, 2005).

توسعه راه‌های ارتباطی از نمادهای توسعه در هر کشور محسوب می‌شود، به طوری که در سیاست‌های دولت‌مردان ایجاد ارتباط بین مناطق مختلف از اولویت‌های کاری به شمار می‌رود. همگام با رشد جمعیت و توسعه صنعت و تکامل وسایل نقلیه اهمیت حمل و نقل و ایجاد جاده‌های مناسب در مناطق مختلف ضرورت پیدا می‌کند. به رغم ضرورت و اهمیتی که احداث راه‌های ارتباطی در پیشرفت جوامع و رفاه و آسایش افراد آن دارد متأسفانه وقتی که به صورت اصولی و علمی طراحی و اجرا نگردد. به طور مستقیم و غیر مستقیم تأثیرات منفی زیادی در محیط بر جای می‌گذارد یکی از پیامدهای منفی جاده سازی غیر اصولی تخریب محیط زیست و عرصه‌های